

זיקתו של לחם הפנים ל"שולחן לחם הפנים"

- א. דעת הרמב"ם לגבי מקום הכנת לחם הפנים
- ב. 'חומר' ו'צורה' במנחות ובלחם הפנים
- ג. האם הכנת הלחם היא חלק מהמצווה?
- ד. "ספינה רוקדת" ו"תיבה פרוצה" כביטוי לאופי הקדושה
- ה. לחם הפנים כמקור השפע העולמי

נחלקו אמוראים במעשה לחם הפנים:

רבי חנינא אומר: כמין תיבה פרוצה. רבי יוחנן אומר: כמין ספינה רוקדת.
(מנחות צד ע"ב)

במאמר זה נעיין בביאור המחלוקת ובטעמיה, ומדוע בחרו האמוראים לתאר את צורת לחם הפנים בתיאורים אלו שאף הם דורשים הסבר ואינם פשוטים וברורים (ועיין בתוספות שם ד"ה כמין שהתלבטו בהגדרת ספינה רוקדת).¹

א. דעת הרמב"ם לגבי מקום הכנת לחם הפנים

נחלקו התנאים היכן נעשות מלאכות הכנת לחם הפנים:

אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים – לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים, ואינן דוחות את השבת.
רבי יהודה אומר: כל מעשיהם בפנים.
רבי שמעון אומר: לעולם הוי רגיל לומר: שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי.
(משנה מנחות פרק יא, ב)

רבי יהודה סובר שכל הכנות לחם הפנים נעשות בעזרה, שכן לשיטתו "תנור מקדש" (וה"ה לתבניות הלישה שהיו כלי קודש). רבי שמעון סובר שרק השולחן מקדש את הלחם, ולפיכך

1. בגלל תמיהה זו הסיק ב'ערוך השולחן העתיד' (תמידין ומוספין קי, כא-כב) שצורת הלחם אינה מעכבת, ורבי יוחנן לא חולק על צורת הלחם שכתב רבי חנינא, ומשמעות דברי רבי יוחנן – "כעין ספינה" היא להקל שאין צורך למלא את כל השולחן בלחם. בדרך זו הוא ביאר מדוע פסק הרמב"ם (תמידין ומוספין ה, ט, ועיי"ש בכסף-משנה ובלחם-משנה הדנים בזה) בניגוד לדעת רבי יוחנן, וביאר שלדבריו מובן שאף רבי יוחנן מודה שתיבה פרוצה היא הצורה הראויה לכתחילה. ברם לענ"ד פשוט הגמרא והצורך בסניפין מראה מאמץ גדול להכין את הלחמים בצורתם המיוחדת. כל שכן לפי הסוגיה ביומא (לח ע"א) המראה כמה מאמץ וסייעתא דשמיא נצרכו על מנת להגיע לצורה המדויקת. את הסיבה מדוע הרמב"ם לא פסק כרבי יוחנן נבאר בעז"ה בהמשך דברינו.

מלאכות ההכנה של הלחם שנעשות קודם ההנחה על השולחן יכולות להיעשות מחוץ לעזרה (בבית פאגי). ולדעת ת"ק – לישת הבצק ועריכתו נעשית בחולין מחוץ לעזרה, ואפייתו בקודש, בעזרה.

ובגמרא (שם צד ע"א) מובא:

תנו רבנן: "ושמת אותם" – בדפוס. שלושה דפוסים הם: נותנה לדפוס ועדיין היא בצק, וכמין דפוס היה לה בתנור, וכשהוא רודה נותנה בדפוס [= הן קערות של שלחן (תוס' שם)] כדי שלא תתקלקל.
וליהדרה לדפוס קמא? כיון דאפי לה נפחה [=מתנפח ואינו נכנס יותר בדפוס הראשון].

לפי רבי יהודה מובן מדוע אלמלא השיקול הטכני ניתן היה להשיב את הלחמים הקדושים לדפוס הראשון, שכן כבר מהשלב הראשון של הכנת הלחם יש קדושה בלחם ובדפוס. וכן לדעת רבי שמעון אין בעיה – מכיוון שגם הלישה וגם האפייה נעשים בכלי חול. אמנם לפי ת"ק שהדפוס הראשון היה כלי של חול והאפייה נעשית בעזרה בכלי קודש לכאורה לא מובנת ההוה-אמינא!

לכאורה ראייה מכאן ששיטת הגמרא אינה כת"ק. ברם צ"ע אם כן, מדוע פסק הרמב"ם (תמידין ומוספין ה, ז) כת"ק?

על דעת ת"ק הקשה רב ששת (שם צה ע"ב):

"ואפייתן בפנים" – אלמא תנור מקדש! "ואין דוחות את השבת" – איפסלה בלינה?"

הגמרא לא ענתה על קושייה זו, ולכן כתבו התוס' (שם ד"ה "אלא") שלמסקנת הגמרא המשנה משובשת, ומי שסובר שהלחם נעשה בעזרה סובר שאפייתו דוחה את השבת.

אמנם, כאמור לעיל הרמב"ם (שם הלכה ז) פסק כת"ק, שלישתם בחוץ ואפייתם בפנים, ואילו בהמשך דבריו (שם הלכה י) ש"אין אפיית לחם הפנים דוחה את השבת". ואם כן כיצד יענה על שאלת רב ששת – מדוע לא נפסלים הלחמים בלינה?²

ב. 'חומר' ו'צורה' במנחות ובלחם הפנים

נראה ליישב את הקושיות שהקשינו בעזרת תמיהה של הכסף-משנה שהותירה ללא פתרון. הרמב"ם (שם הלכה ז) בהביאו את דברי ת"ק כתב: "לישתן ועריכתן בחוץ, ואפייתן בפנים בעזרה כשאר המנחות". ותמה על כך הכסף-משנה:

2. בפירוש המשניות כתב הרמב"ם "הסיבה שמחמתה מותר ללוש אותם חוץ לעזרה ולא יהא מותר לאפות אלא בעזרה לא נתבארה בגמרא" ובתוספות יו"ט העיר שמכח קושייה לא זזה משנה ממקומה. ועדיין יש לנסות ולברר את טעם המשנה.

ומה שכתב "כשאר כל המנחות" הוא תימה, שהרי כתב בסוף פי"ב ממעשה הקרבנות "המנחות לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים", ודוחק לומר שמה שכתב "כשאר כל המנחות" לא קאי אלא אאפייתן.

ננסה לבאר מהו יסוד ההבדל בין שאר המנחות ובין לחם הפנים ושתי הלחם.

בברייתא (מנחות נט ע"א) מובא: "תנו רבנן, 'ונתת עליה שמן' – ולא על לחם הפנים שמן". נתינת השמן במנחה היא תחילת הלישה, וכאמור לעיל (ע"פ הל' מעשה הקרבנות יב, כג) לישת המנחות צריכה להיות בעזרה ובכלי קודש, משום שמרגע הלישה מקבלים חומרי הגלם את צורתם והמנחה הופכת להיות חפצא של קודש. לדעת רבי יהודה, לחם הפנים (אף שאינו נילוש בשמן) דינו כשאר מנחות, ולישתו צריכה להיות בפנים ובכלי קודש.

בניגוד לכך, לדעת רבי שמעון, לחם הפנים אין דינו כשאר מנחות, כי קדושתו באה לו רק בהיותו חלק ממערכת השולחן – "שולחן מקדש"³. לכן לישתו ואפייתו בחול.

ת"ק סבר כדעה ממצעת. מצד אחד סבר ת"ק כדעת ר"ש, שבחומרי לחם הפנים עצמם אין קדושת מנחות (ולכן אין נותנים בהם שמן בשונה ממנחות). אך מרגע שהעיסה מקבלת צורת לחם, כלומר מעת סיום האפייה, כאשר הלחם ראוי להנחה על השולחן, חלה עליו קדושת מנחות, עוד טרם הבאתו לשולחן בפועל, וזוה סבר רבי יהודה. וכך מובא בגמרא (מנחות נז ע"ב) "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה... חמץ תיאפנה ביכורים לה", אימתי הן לה' – לאחר שנאפו". על כן, לדעת ת"ק אפיית לחם הפנים צריכה להיעשות בקודש, כדי שבסיום האפייה, מעת שיקרמו פני הלחם ותחול עליו קדושה, לא ייפסל משום היותו מחוץ לעזרה. אמנם בעת מלאכת האפייה, בטרם קרמו פני הלחם, עדיין לא חלה עליו קדושה, ולפיכך אין הכנתו דוחה את השבת.⁴

השוואה בין שלב קרימת פני לחם הפנים ובין נתינת שאר המנחות בכלי, נראית גם במשנה במסכת מעילה (ט ע"א): "לחם הפנים... קרם בתנור הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ולהיסדר על השלחן. המנחות... קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום".⁵

3. ראיית הלחם כחלק ממערכת השולחן בולטת בדין חינוך השולחן לעבודה שנעשה בהנחת לחם הפנים עליו (ראה רמב"ם, תמידין ומוספין ה, ג).

4. וכך כתב הגר"מ סולוביצ'יק זצ"ל (חידושי הגר"מ הלוי, מנחות צה ע"ב) "דכל זמן דלא הויין לחם אי אפשר לחול עליהם קדושת הגוף של שתי הלחם ולחם הפנים כלל".

5. אמנם לעניין מעילה הן במנחות והן בלחם הפנים אמרה המשנה כי מעת שהוקדשו לצורך ייעודן כבר חלים עליהם דיני מעילה, שכן המעילה חלה על השייך כבר בשליטת המקדש אף אם עוד לא הוקדש כראוי לקרבן, כמו כבש קודם שחיטתו.

אמנם לחם שקרמו פניו (בעזרה) וטרם ניתן על השולחן, אינו נפסל בלינה, מכיוון שהוא מוכן לנתינה על השולחן הרי הוא כבר במקומו אף שטרם הונח על השולחן עצמו (כעין הסברא של רבי שמעון בזריקת דמים ש"כל העומד לזרוק כזרוק דמי" – מנחות עט ע"ב).⁶

נראה שההיגיון בחילוקו של ת"ק בין שאר המנחות שחומרי הגלם שלהם מתקדשים בכלי, ובין לחם הפנים המתקדש רק כשהושלמה צורתו, הוא שבשאר המנחות יש חלק העולה לגבוה, ואילו לחם הפנים נאכל כולו לכוהנים מלבד בזיכי הלבונה הניתנים עימו, לאחר גמר צורתו, ולאחר היקראו בשם "לחם" – "והיתה ללחם לאזכרה אשה לה" (ויקרא

6. לדעת הרמב"ם (תמידין ומוספין ה, יב) הקדשת לחם הפנים נעשית על ידי הנחת בזיכי הלבונה, ואם לא הונחה לבונה בשבת על השולחן מתברר למפרע שהלחם לא הוקדש כלל כראוי. לעומת זאת לדעת רש"י (מנחות ק ע"א ד"ה פסול) הלחם מתקדש בשעת הנחתו על השולחן וחוסר הלבונה גורם לפסול בלינה. בכל אופן גם מרש"י משמע שאין דין לינה אחרי האפייה כל עוד לא הונח הלחם על השולחן.

בעצם ההגדרה כי לפי הרמב"ם אין הקדשה בחומר אלא רק בצורה המיועדת להיות מוקדשת על ידי הלחם, וכאשר לא היתה שימת לבונה כראוי מתברר למפרע כי אין לקדושה על מה לחול, ניתן ליישב קושי שנתקשו בו האחרונים בלשון הרמב"ם (שם) וזו לשונו: "סידר הלחם בשבת כמצותו ולא הניח עמו בזיכי לבונה עד למחר, ולשבת הבאה הקטיר הבזיכין, נפסל הלחם ואינו קדוש. וכן אם סידר הלחם והבזיכין באחד בשבת והקטיר הבזיכין לאחר שבת הבאה, הלחם אינו קדוש ונפסל. אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת נפסל הלחם". בשני המקרים הראשונים הדין הוא פסול ובדין השלישי פתח הרמב"ם במילה "אבל" אך פסק דין זה למקרים הראשונים וכתב "נפסל הלחם" ואם כן לכאורה תמוהה המילה "אבל".

ובכסף-משנה הביא גירסה מספר ישן בסיפא "לא נפסל הלחם" ונתקשה מדוע אם כן אין בו דין פיגול נותר וטמא (עיי"ש מה שתירץ). ובחזון אי"ש (מנחות סי' כד ריש ס"ק ה) הגיה והחליף את המילה "אבל" במילה "וכן", אך להגהתו אין זכר בכתבי היד המדויקים. אמנם לדברינו הדברים מתבארים: כאשר הלחם והלבונה לא הונחו כראוי בשבת, אזי הלבונה נדחתה מהקטרה וממילא מתברר למפרע כי הלחם כלל לא הוקדש וכלשון הרמב"ם בשני המקרים הראשונים: "נפסל הלחם ואינו קדוש" "אינו קדוש ונפסל". אמנם כאשר למרות שהבזיכין לא הונחו כראוי הם הוקטרו אזי חלה ההקדשה שכן הלחם הוזכר לגבוה על ידי ההקטרה, אך כיון שהבזיכין לא היו אמורים להיקטר חל פסול ולכן לא הזכיר הרמב"ם בסוף דבריו את המילים "אינו קדוש" אלא רק ציין שהלחם נפסל. הדברים נראים מדויקים בגירסת הרב קאפח זצ"ל בפירוש המשניות (מנחות פי"א מ"ח) שבשני המקרים הראשונים כתב שמעבר לפסול אין הקדשה (בהתאם למשנה תורה), ובמקרה השלישי כתב שאין פסול אם לא הקטיר בצורה אסורה, הרי שמה שפסל במקרה השלישי היא ההקטרה שבאה אחרי שהייתה הקדשה.

לדברינו, שני מקרי הרישא שלא חלה בהם כל הקדשה, שונים מהמקרה שבסיפא שבו ההקדשה חלה אלא שהלחם כקדוש נפסל ולכן כתב הרמב"ם ביניהם את המילה "אבל" (ועיין בסוף דברי הכסף-משנה בנפקא מינה בין פסול וחוסר הקדשה ובין לחם שהוקדש ונפסל בשאלה האם הלחם חייב שריפה כדן פסולי המוקדשים).

כד, ז). אמנם לדעת רבי יהודה בזיכי הלבונה נחשבים אף הם כחלק מהמנחה, וכמו הקומץ בשאר מנחות, וכלשון המדרש (תורת כהנים, אמור, פרשתא יג פרק יח) "והיתה ללחם לאזכרה" – רבי שמעון אומר נאמרה כאן 'אזכרה' ונאמרה להלן 'אזכרה', מה אזכרה האמורה כאן מלא הקומץ אף כאן מלא הקומץ".⁷

ג. האם הכנת הלחם היא חלק מהמצווה?

חלוקה זו בין המנחות שאף החומר שלהן מקודש ולכן הכנתן היא חלק ממעשה המצווה, ובין לחמי הקודש שבהם רק הצורה היא המקודשת, נראית היטב בהגדרת המצוות בספר המצוות לרמב"ם.

בהגדרת מצוות המנחות כלל הרמב"ם את תהליך ההכנה וכתב (מצוות עשה, סז): "היא שצונו שיהיה מעשה המנחה על התואר הנזכר במין מין מהם".

לעומת זאת הן במצוות לחם הפנים (מצוות עשה, כז) והן במצוות שתי הלחם (מצוות עשה, מו) השמיט הרמב"ם את ההכנה מהגדרת המצווה וטען שהמצווה מתחילה לאחר שהלחם כבר אפוי, וזו לשונו:⁸ "היא שצונו להשיים לחם הפנים לפני ה' תמיד" וכן "היא שצונו להביא שתי הלחם חמץ למקדש עם הקרבנות".⁹

7. יתכן שבשאלה – האם הלחם כולו קדוש אף בחומר וממילא הלבונה הרי היא כקומץ מהמנחה שכולה קדושה, או שמא רק הלבונה קדושה בחפצא בניגוד ללחם הפנים שחומרם אינו קדוש – נחלקו אבא שאול (מנחות צו ע"א) ורבי (מנחות צח ע"א) האם ההלכה שהלבונה נמצאת ליד הלחם על אף שכתוב "ונתת על המערכת לבונה", מסתמכת על ההשוואה לפסוק "ועליו מטה מנשה", או על ההשוואה לפסוק "ונתת על הארון את הפרוכת" (שבהם "על" = בסמוך). ההבנה כי הלבונה הינה נפרדת מהלחם מתאימה לדרשה מהפסוק "ועליו מטה מנשה" שמראה כי מנשה היו ליד אפרים אך לא חלק ממנו. לשיטה שהלחם והלבונה קודם ההקטרה הינם ישות מחוברת, מתאימה הדרשה מהפסוק "ונתת על הארון את הפרוכת" המראה את הקשר שבין הפרוכת לארון, שכן אף הפרוכת נקראת "פרוכת העדות" (ויקרא כד, ג).

8. לכאורה ישנה סתירה בדבר מול לשון הרמב"ם במניין המצוות שבראש הלכות תמידין ומוספין: "לעשות לחם הפנים", שממנה רואים כי הרמב"ם כלל את העשייה בתוך הגדרת המצווה. אמנם אין קושי בדבר. במניין שבספר המצוות דן הרמב"ם מהי הגדרת המצווה, ואילו ההכנה למצווה איננה חלק מהגדרת המצווה. כך כתב הרמב"ם בשורש העשירי: "שאינן ראוי למנות ההקדמות אשר הם לתכלית אחת מן התכליות... דמיון זה אמרו ולקחת סולת וכו' כי הוא אינו ראוי שיימנה לקיחת הסולת מצווה ועשייתו לחם מצווה. אבל הנמנה אמנם הוא אמרו ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד". לעומת זאת לאחר שנמנתה מצוות לחם הפנים ברור שאת פרטי ההכנה יביא הרמב"ם במשנה-תורה יחד עם כל ההלכות הקשורות ללחם הפנים. לפיכך ההגדרה במשנה-תורה כספר המסדר את ההלכות תכלול את כל ההלכות מהעשייה והלאה: "לעשות לחם הפנים".

9. אמנם לאחר שהתקדשו הלחמים ישנו הבדל בין לחם הפנים לשתי הלחם. שתי הלחם נהפכים להיות כחלק מקרבנות חג השבועות ולכן נאמר בהם דין אכילה כבקרבנות "ושתיהן נאכלות אותו היום

ניתן לומר שחלוקה זו מצויה כבר בלשון הכתוב. המנחות בפרשת ויקרא (פרק ב) קרויות על שם הכנתן "מנחת סולת" – "סולת יהיה קרבנו", "קרבן מנחה מאפה תנור" וכו'. לעומת זאת אצל לחם הפנים שם הלחם הוא על שם צורתו הסופית ולא על שם הכנתו "ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד" (שמות כה, ל).¹⁰

לאור דברינו ניתן להבין את ההוה-אמינא של הגמרא במנחות (צד ע"א) – שיוחזר הלחם לדפוס ראשון אחר אפייתו – גם אליבא דת"ק, הסובר שלישתם ועריכתם בחוץ, ואפייתם בפנים.

כבר בדפוס הראשון, עוד בטרם האפייה, מקבל הבצק את הצורה של לחם הפנים. אם כן יש לומר בדעת ת"ק שקדושת הלחם חלה עליו עוד לפני האפייה, כיוון שאף הדפוס מקנה ללחם את צורתו. לכן הייתה הוה אמינא לומר שאחר האפייה יוחזר הלחם אל הדפוס הראשון, שכן אף הוא כלי קודש.

ד. "ספינה רוקדת" ו"תיבה פרוצה" כביטוי לאופי הקדושה

שמה חקירה זו האם הלחם בעל קדושה בחומר או רק בצורה היא המשמעות של התיאורים השונים שנתנו האמוראים לצורת לחם הפנים – "ספינה רוקדת" ו"תיבה פרוצה" – כמובא בראש המאמר.

לשיטת רבי יהודה לחם הפנים הרי הוא קדוש קדושה עצמית, כמנחה, מעם היותו עשוי מחומר קדוש. לשיטתו קדושת הלחם אינה תלויה בהנחתו על השולחן (וקימו של השולחן הוא רק תנאי להבאת הלחם), על כן הלחם בא בצורה המראה על חוסר היציבות בהנחה על השולחן ומתאים הדבר לתיאור "ספינה רוקדת". לפיכך לשיטה זו, הסניפים המחזיקים את הלחם היו עומדים על גבי השולחן (ולא ע"ג הרצפה) – "אמר רבי אבא בר ממל לדברי האומר כמין ספינה רוקדת סניפין על גבי שלחן מונחין" (מנחות צד ע"ב) –

10. חיצונית הלילה **כבשר** קדשי קדשים" (תמידין ומוספין ח, יא) מה שלא מצאנו ביטוי שכזה באכילת לחם הפנים על אף שאף הן נאכלות ליום ולילה (ראה משנה מנחות צט ע"ב). שמא לכן שינה הרמב"ם וכתב ביחס ללחם הפנים "ואפייתן בעזרה כשאר המנחות" (שם ה, ז) דהיינו בדומה למנחות, אך לחם הפנים במהותו אינו מנחה; לעומת זאת ביחס לשתי הלחם כתב הרמב"ם: "ואפייתן בפנים ככל המנחות" (שם ח, ז), דהיינו שלחם זה כן חלק מהמנחות וכפי ששילב הרמב"ם שם בהלכה א את לשון הכתוב "ועוד מביאין יתר על המוסף ביום הזה מנחה חדשה שתי הלחם".

10. חיצונית לדברי רבי יהודה הרואה קדושה בחומר של לחם הפנים ולא רק בצורתו הסופית ניתן לראות בפרשיית לחם הפנים בפרשת אמור (ויקרא כד, ה"ח) בה לא מופיע הכינוי "לחם פנים" המורה על הצורה, אלא רק **חומרי** הגלם של ההכנה "ולקחת סולת...". ברם צירוף האמור בשתי הפרשות יחד מתאים עם הבנתנו בדעת ת"ק כי לאחר אפיית הלחם מקבל החומר את הקדושה.

משום שתפקידם של הסניפים היה לייצב את הלחם על השולחן, והרי הם חלק ממצוות ההנחה.

בניגוד לכך לפי ת"ק ולפי רבי שמעון קדושת הלחם נובעת מהשולחן. לכן מתאים הדבר לומר שהלחם היה מונח ביציבות על השולחן – ולכן צורתו הייתה כמין "תיבה פרוצה". המילה "תיבה" משמעותה לשון ישיבה (שורש יתב בארמית). הסניפים לשיטה זו אינם נצרכים מצד מצוות ההנחה על השולחן, כי אפשר להניחם בלעדיהם, וכל מטרתם הייתה למנוע מהלחמים להכביד האחד על השני: "אגב יוקרא דלחם תלח (=היה נופל – גמרא שם וברבינו גרשום)". ועל כן לשיטה זו הסניפים לא היו יושבים על השולחן אלא על הרצפה – "לדברי האומר כמין תיבה פרוצה סניפין על גבי קרקע מונחין" (שם).

כיון שמחלוקת האמוראים שבה פתחנו מסתבר שהיא תלויה כבר במחלוקת התנאים, מובן מדוע לא פסק הרמב"ם כרבי יוחנן שסבר שהלחם כספינה רוקדת, שהרי זו היא דעת רבי יהודה, אלא כרבי חנינא שסבר שהלחם היה כתיבה פרוצה, שכן ת"ק דהיינו סתם משנה תומך בשיטתו.

ה. לחם הפנים כמקור השפע העולמי

נראה כי במהות ההבנה שלחם הפנים לא הוקדש **כחומר** אלא **כצורה**, מצויה הבנה רוחנית בטעם המצווה. כאשר הקדושה חלה על **חומר** מסוים, הרי היא ממוקדת בו, ואין היא שייכת לחומרים אחרים. אמנם כאשר הקדושה חלה על **הצורה** המתלבשת על גבי החומר (ובנידונו: על הלחם הנעשה מהסולת), הרי היא מתייחסת למהות, ומשום כך אין היא מתרכזת בגבולה המסוים אלא משפיעה על כל לחמי החולין, ועל כל מזונות העולם.¹¹

כך למדנו רבנו בחיי (ויקרא כד, ז) וזו לשונו:

לפי שלחם הפנים לא היה בו חלק לגבוה, אך הלבונה שעליו, שבכל מערכה היו מקטירין הלבונה, ולכך אמרה תורה והיתה הלבונה ללחם לאזכרה, כי מתוך שמקטירים הלבונה שעל הלחם הלחם נזכר למעלה והברכה תחול בו ממנו למזונות העולם.

ומזה תבין מה היתה סיבת הברכה בלחם הפנים שכל מזונות שבעולם מתברכין בשבילו. והבן זה, כי על כן היו שתיים עשרה חלות מסודרות על השולחן, ומשם הברכה באה כנגד שנים עשר מלאכים הסובבים כסא כבודו, ונקראים ארבע מחנות שכינה שמשם העולם מתברך לארבע רוחותיו והם עומדים שלושה לכל רוח כענין ארבעה דגלים של מדבר, וכנגדם בכסא שלמה שנים עשר אריות. והיו ביי"ב חלות אלו כ"ד עשרונים [טוב טעם] – כתב מהר"ה: וכנגדם למעלה, היינו כ"ד, והתעורר לזה.

11. ראה רמב"ם, הל' יסודי התורה ב, ג, בהבנת עצמאות הצורה מהחומר.

המועדים

במקדש

